

OPUSCULA IUVENUM EXCELLENTISSIMA

Óri-Csizsár Éva

*Az elektronikus anyakönyvi rendszer
bevezetésének hatásai az anyakönyvi
ügyintézésre.*

*Rögzítési és adatjavítási eljárások és
következményeik az anyakönyvi
eljárásban,
különös tekintettel a család- és
utónevekre*

2020/2.

Őri–Csiszár Éva¹

**Az elektronikus anyakönyvi rendszer bevezetésének hatásai az anyakönyvi ügyintézésre.
Rögzítési és adatjavítási eljárások és következményeik az anyakönyvi eljárásban,
különös tekintettel a család- és utónevekre**

*„A név, mely áll e kis papíron,
kimondva szó, mely száll tova.
Lehellet és üres jel annak,
ki nem hallotta még soha!*

*S e rövid név, értelme tárva,
tudjátok mégis, mit jelent?
Egész világot, önkörében,
mely zártan, szuverén kereng.”²*

BEVEZETÉS

A közért, a köz érdekében, köztisztviselőként, anyakönyvvezetőként. Egy foglalkozás, amelynek mozgatórugója az elhivatottság: csak a hivatásként megélt munka által segíthetünk embertársainknak, fejlődhetünk és kereshetünk új és jobb lehetőségeket azok számára, akik rászorulnak. Mindennek akkor van igazán nagy jelentősége, amikor a köz szolgálatában állunk.

Anyakönyvvezetőként, ebben a különleges munkakörben, az élet minden állomásával találkozunk, elkísérjük a polgárokat egészen a születéstől (vagy még előbb, ha csak egy előzetes apai elismerő nyilatkozat felvételére gondolunk) egészen a halálig. Nem csupán szakmailag kell megfelelően képzettnek, rátermettnek és naprakésznek bizonyulni, hanem emberileg is a legtöbbet kell nyújtani (gondoljunk csak a haláleset anyakönyvezésére, a gyászoló ügyet intézők nehézségeire). Ezért is vált különösen fontossá számomra azon ügyfelek problémáinak a vizsgálata, akik hivatalunk felkeresésekor a következő mondatokkal kezdik jövetelük okának feltárását: „Maguk megváltoztatták a nevemet. Miért tettek ilyet? 55 éve viselem! Akkor én már nem is létezem?”; „Elhunyt a házastársam. Önök rosszul írták rá a kivonatra a születési dátumát!”; „Az Ügyfélkapun kérelmeztem a születési anyakönyvi kivonatom kiállítását. A kivonatot kézhez kaptam, de nem jó, mivel elírták rajta a nevem!”. Az ilyen és ehhez hasonló

---

¹ III. évfolyamos közigazgatás-szervező BA szakos hallgató, konzulens: Dr. habil. Barzó Tímea.

² BABITS Mihály (é. n.): Névjegyemre (részlet). In TÖRÖK Sophie (szerk.) *Babits Mihály összes művei*. Franklin-Társulat Kiadása, 74. Forrás: https://mek.oszk.hu/10900/10903/pdf/10903ocr_01.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2020.03.10.)

problémák az elmúlt években, pontosabban az Elektronikus Anyakönyv (továbbiakban: EAK) bevezetése óta megsokszorozódtak. Az ügyfelek többsége nem érti, hogy például egy új személyi okmány vagy anyakönyvi kivonat kiállítása alkalmával miért kapnak más adattartalmú igazolványt, okiratot, mint amivel egész életüket ez idáig éltek. Mindennek oka az EAK bevezetése, pontosabban az új anyakönyvi rendszer pontosságra törekvésében lehető fel.

2014. július 1-jén az EAK üres nyilvántartásként indult, az azóta eltelt időben az anyakönyvvezetők az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (továbbiakban: At.), illetve az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet rendelkezéseinek megfelelően rögzítik a papíralapú anyakönyvi bejegyzéseket az EAK-ba, így folyamatosan töltik fel a személyek adataival a rendszert. A rögzítés során az érintettek adatai egyeztetésre kerülnek: a születési bejegyzések rögzítésekor a szülők adatai, a házassági bejegyzések esetében a férj és a feleség adatai, a halotti bejegyzés vonatkozásában az elhalt, illetve (ha van) a túlélő társ vonatkozásában az adatok a születési bejegyzéssel, illetve a személyi- és lakcímnnyilvántartó adatbázissal (továbbiakban: SZL) összevetésre kerülnek. Az adatokat az anyakönyvvezetők alapos mérlegelés, utánajárást követően töltik fel az EAK-ba. Amennyiben egy-egy polgár születési helyében vagy idejében kell javítást végezni, az a körülmény csak az ő személyét érinti. Amikor azonban egy családi név kerül nagytító alá, az számos leszármazót érinthet. Ennek következtében tömegesen kerülnek javításra a polgárok névadatai.

De milyen módon is kerülnek felszínre ezek az eltérések? Ki hibázott? Mik a következmények?

A következőkben a fent említett „hatósági hiba” bekövetkeztének okait, azok „javítási” lehetőségeit, módját és az azzal járó következményeket, illetve lehetőségeket mutatom be, bízva abban, hogy a részletes áttekintést követően olyan megoldási javaslatokat sikerül feltárnom, amelyek nagyban megkönnyítenék mind a polgárok életét, mind az anyakönyvvezetők, a névváltoztatási osztályon dolgozók munkafolyamatait. Különösen szívügyemnek tekintem a vázolt problémával való foglalkozást, mivel anyakönyvvezetőként csupán a 2019-es év folyamán több mint kétszáz tájékoztató levelet küldtem ki az érintett személyeknek, ezáltal értesítve őket adataik javításáról, konzultálva velük az eltérések okairól, illetve gyakran megoldásokat keresve nevük „megtartása” érdekében. A vázolt probléma gyakoriságára és súlyára való tekintettel kezdtem bele kutatásaimba, nagymértékben támaszkodva anyakönyvvezetői tapasztalataimra.

1. A PROBLÉMA KIALAKULÁSÁNAK ÁLLOMÁSAI

A személyi és a dologi nyilvántartások vezetését minden állam feladatának tekinti. Ahhoz, hogy a társadalom életét szervezni, rendezni, kiszolgálni lehessen, információkra van szükség. „Az anyakönyv alapnyilvántartás, amely azt jelenti, hogy a benne feljegyzett adatok más nyilvántartások alapját képezik.”³ Amennyiben az anyakönyvben található adatok és egyazon személy vonatkozásában más nyilvántartások, okmányok adatai között eltérés mutatkozik, akkor az anyakönyvi bejegyzés (illetve annak alapirata) az irányadó, azt kell alapnak tekinteni, tehát az abban fellelhető adat a „jó”, amelyhez minden továbbit igazítani kell.

Az állami anyakönyvezés bevezetésétől, azaz 1895. október 1. napjától az EAK indulásáig (2014. július 1.) az anyakönyvi nyilvántartás esemény alapú volt: az anyakönyvi esemény (születés, házasságkötés, 2009-től bejegyzett élettársi kapcsolat,⁴ haláleset) állt az anyakönyvezés középpontjában. Az adott anyakönyvi eseményt ott anyakönyvezték, ahol az történt (általában az adott település polgármesteri hivatalában), a papír alapú anyakönyvekbe.

Az EAK egyik nagy újítása volt a nyilvántartás személyközpontúvá válása, ezáltal a családi kapcsolatok feltárása, nyilvántartása: ennek következtében az anyakönyvezés középpontjában már a személy áll, nem pedig az esemény. Az egyedi elektronikus azonosító (illetve a személyi azonosító^{5,6}) alkalmazásával a rendszer az egy családhoz tartozó személyeket összekapcsolja (gyermek-szülő-nagyszülő stb.), felszínre hozva ezáltal a papíralapú anyakönyvekbe a bejegyzéskor keletkezett elírásokat, hibákat. A mindenkori magyar névviselési szabályok értelmében a gyermek fő szabály szerint az apjának vagy anyjának családi nevét viselheti,⁷ ezért a családi névnek, ezen belül is a családi név írásmódjának a felmenők és leszármazottak esetén, azon az ágon, ahol a név öröklődik (gyermek, apa, apai nagypapa stb.) egyeznie kell, az eltérés nem megengedett. Tehát, ha az apa a „Kiss” családi nevet viseli, az ő nevét viselő gyermeke nem lehet „Kis”.

³ LAMPÉRT Bernadett (2012): *Bevezetés az anyakönyvi igazgatásba*. SL és Társa Bt., Telki. 223.

⁴ 2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról

⁵ Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. tvr. bevezetése előtt az anyakönyvi bejegyzések nem tartalmazták a személyi azonosítót, ezen okból kifolyólag sajnos számos anyakönyvvezető még mindig nem rögzíti a személyi azonosítót az EAK-ban, annak ellenére, hogy azt a 2010. évi I. törvény kifejezetten előírja. Ez számos rögzítési nehézséghez vezethet. Továbbá a személyi azonosító rögzítése nem minden esetben lehetséges: az állami népszámlálásról szóló 1974. évi 8. tvr. 6. §., valamint a rendelet végrehatásáról szóló minisztertanácsi rendelete [24/1974. (VI. 6.) MT rendelet] előírták, hogy a „személyi szám fokozatos bevezetéséről a Hivatal 1978. december 31. napjáig gondoskodik”. Tehát azoknál a személyeknél, akik a személyi azonosítójuk megkapása előtt elhaláloztak, vagy elhagyták az országot, nem lehetséges annak rögzítése.

⁶ A „személyi szám” kifejezést a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 38. § (3) bekezdése alapján a „személyazonosító jel” váltotta fel.

⁷ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban: Ptk.) 4:150. §

Az eseményközpontú papíralapú anyakönyvezés során a családi kapcsolatokat nem lehetett ilyen egyértelműen kimutatni, az anyakönyvi bejegyzéseket nem lehetett egyszerűen összekapcsolni vagy összeegyeztetni, így rejtve maradtak a felmenők és leszármazottak névadatai tekintetében a hosszú évek alatt elkövetett adminisztrációs hibák. A polgárok pedig nem minden esetben foglalkoztak azzal, hogy nyilván adminisztrációs hiba következtében viselnek más írásmódú családi nevet, mint a szüleik vagy a testvéreik. Megjegyzendő, hogy ezt az adategyeztetési kötelezettséget a korábbi anyakönyvi jogszabályok is előírták, azonban a gyakorlatban nem minden esetben valósult meg.

Az EAK rendszerének bevezetése óta eltelt időben évről évre folyamatosan emelkedik a névváltoztatási ügyek száma, azonban ennek a körülménynek a hátterében nem a nagyobb névváltoztatási kedv áll, hanem az EAK rendszerében tárolt adatok bővülése, azaz egyre több személy papíralapú anyakönyvi bejegyzése kerül rögzítésre az EAK-ban. Ennek eredményeként pedig azonnal megállapítható az adott család tagjait jog szerint megillető családi név és annak írásának módja. Az esetek nagy részében az eltérés a családi név írásmódjában jelentkezik (pl. Öry–Öri, Balog–Balogh, Kis–Kiss), kisebb részében a név hiányosságában (pl. a kéttagú családi név egyik tagja került csak bejegyzésre a papíralapú anyakönyvben), vagy kiderül, hogy az érintett személynek több utóneve van; illetve előfordul, hogy a papíralapú anyakönyv/SZL/személyi okmányok mind a családi, mind az utónév vonatkozásában eltérő, téves névadatot tartalmaznak. Kevésbé gyakran, de előfordul, hogy az illető polgár teljes családi nevét javítani kell. Ez utóbbi jellemzően a felmenő családjogi helyzetében bekövetkezett változás eredménye (pl. a névviselést is befolyásoló családi jogállás rendezése). Gyakori eset továbbá, amikor nem az érintett „saját” adatai kerülnek javításra (születési családi- és utónév, születési hely, idő), hanem az anya nevében mutatkozik eltérés. Az ebben az esetben végzendő névjavítás ugyancsak érinti a polgárt, kezdve azzal a körülménnyel, hogy személyi okmányait (melyeknek adattartalma az anya neve, például SZIG, LIG) cserélnie kell.

Az adatjavítást követően az ügyfélnek három lehetősége van: vagy elfogadja a javított nevet, vagy megpróbálja igazolni az ez idáig viselt név helyességét, vagy névváltoztatási kérelmet nyújt be.

2. A NÉVVISELÉS MÉRFÖLDKÖVEI

A magyar állampolgár az igazolványokban, a nyilvántartásokban, a különböző eljárásokban az őt, anyakönyv szerint megillető születési családi- és utónevét vagy házassági családi- és utónevét viseli. A nevet mindenkor a bejegyzés idejében hatályos jogszabályok

alapján kell bejegyezni az EAK-ba. A következőkben a névviselés mérföldköveit vázolom fel, nem taglalva a nemzetiségek és a külföldi állampolgárú személyek névviselését, mivel ezen témakörök kifejtése külön dolgot igényelne.

Elsőként a névviselést az 1894. évi XXXIII. törvény szabályozta. A gyermek ezen időszakban, ha házasságból született, akkor az apa családi nevét kapta, ha „törvénytelen” gyermekként született, az anyját. Ez az előírás a mai szabályozás alapján annyival változott, hogy a házasságból született gyermek a házasságkötés (vagy a gyermek születése) előtt tett nyilatkozat alapján kaphatja csupán apja vagy anyja, illetve szülei családi nevének összekapcsolódásából álló családi nevet is (a házastársak névviselésétől függően).⁸

A 80.000/1906. B. M. rendelet 82. § alapján a gyermek utónevének (utóneveinek) a bejelentett nevet kellett bejegyezni. A név választása szempontjából korlátozásnak csak erkölcsi szempontból volt lehetősége. Az anyakönyvvezető feladata volt – többek között – az erkölcsileg kifogásolható utónevek bejegyzését megtagadni, további kikötésként előírták, hogy a becéző-dédelgető utóneveket sem lehetett bejegyezni. Talán ezen okból kifolyólag keletkeztek azok a születési bejegyzések, melyekben a gyermeknek 3-4 utónév is bejegyzésre került, mivel ezt kifejezetten nem tiltotta a jogszabály. Továbbá előfordul, hogy az abban az időben keletkezett bejegyzések nem csupán az utónevek tobzódásában nevezhetőek különlegesnek, hanem azok „nembéli változatosságában”: számos esetben fellelhetőek a következőhöz hasonló bejegyzések: Kovács Anna Mária Katalin József. A becéző utónevek bejegyzésének tilalma ellenére gyakran előfordulnak ezen formátumú utónevek az anyakönyvekben (például Ibolya helyett Ibolyka, Iboly). Az anyakönyvek vezetéséről és a házasságkötési eljárásról szóló 10/1955. (T.K.42.) B.M. számú utasítás 66. § (11) bekezdése már előírja, hogy legfeljebb két utónevet lehet az anyakönyvbe bejegyezni a szülők által meghatározott sorrendben.

A rangok tekintetében megjegyzendő, hogy a főnemesi rangot mindig, a nemesi előnevet, továbbá a köznemesi rangot csupán kívánatra jegyezték be (kezdetben) az anyakönyvbe, természetesen megfelelő igazolás alapján. Későbbiekben a rangok és a címek kérésre jegyeztettek csak be. Az 1947. évi IV. törvény szüntette meg a nemesi előnevek és rangok bejegyzését és azok rögzítését a későbbiekben sem állították vissza.⁹

⁸ Külön esetet jelentenek azok az esetek, amikor a gyermek nem házasságból születik: apa adatai nélkül, utólagos apai elismerés, képzelt apa vagy apaság megállapítása történik stb.

⁹ NASZLADI Georgina (2011): Alkotmánybírósági határozat a nemesi előnevek és címek használatának alkotmányosságáról. *Közjogi Szemle* 2011/4. 66.

Az anyakönyvekről szóló 1952. évi 19. tvr., valamint az anyakönyvek vezetéséről és a házasságkötési eljárásról szóló 10/1955. (T.K.42.) B.M. számú utasítás, valamint a családjogi törvény¹⁰ hatályba lépése (1953. január 1.) néhány újabb rendelkezést állapítottak meg, melyekről érdemes szólni. Az 1895–1952 közötti időszakban a szabályozás alapján a nők férjük családi és utónevének „-né” toldatos alakját viselhették.¹¹ Újításként megjegyezhető, hogy a feleség a házasságkötés után születési nevét megtarthatta: tehát vagy a férje teljes nevét viselte a „-né” toldattal vagy „lánykori nevét”. Az özvegy nő férje halálesetét követő hat hónapon belül nyilatkozhatott arról, amennyiben születési nevét kívánja viselni. A feleség házassági névviselése vonatkozásában a családjogi törvény 1974. július 1. napjától hatályba lépett módosítása után mutatkozott több lehetőség, például viselhetette a nevét a férj családi nevéhez saját utónevének hozzákapcsolásával, illetve a házasság felbontása után 60 napon belül nyilatkozatot tett volt feleség élhetett a névmódosítás lehetőségével.

Mérföldkőként említhető és vissza kell utalnunk az 1959. évben megalkotott Polgári Törvénykönyvre, mely nevesítette a névviseléshez fűződő jogot.

Továbbá fontos rendelkezés volt az, hogy a 9/1952. BM utasítás hatályba lépése után a megkülönböztető betűjelet már nem lehetett az anyakönyvbe bejegyezni, illetve az anyakönyvi kivonatok kiállításakor azt nem lehetett a kivonaton feltüntetni. Az 1982. évi 17. tvr. a megkülönböztető betűjel viselésének a lehetőségét visszaállította, igaz csak részlegesen, mivel az csak a családi név előtt volt viselhető (természetesen a betűjel viselése iránti szándék bejelentését követően).¹² 2002 decemberében, a tvr. módosítása során, az 1953. január 1. napját megelőző szabály visszaállításra került a betűjel vonatkozásában: a felmenő névviselése alapján a megkülönböztető betűjelet a családi név előtt és mögött is lehetett viselni. Ezen névelem viselése nem automatikus: az anyakönyvvezetőnél lehet bejelenteni az erre vonatkozó szándékot. Ezen eljárás lefolytatása során elsőként vizsgálni kell azt, hogy a kérelmező, illetve annak felmenőjének születési anyakönyvi bejegyzése tartalmazza-e a névalakot. A betűjel megerősítésére vonatkozó ún. korrekciós eljárásnak nem feltétele az, hogy a felmenő is éljen ezzel a jogával, tehát kérelmezze saját névviselésében a betűjeles névalak viselését.

Jelenleg az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény IV. fejezetében találhatóak a születési névre vonatkozó rendelkezések. A 44. § (1)-(2) bekezdései meghatározzák a születési név fogalmát: *„az a név, amely az érintettet az anyakönyvi bejegyzés alapján*

¹⁰ 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról, 1952. évi 23. számú tvr. a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában.

¹¹ LAMPÉRT 2012, 155.

¹² 2/1982. (VIII. 14.) MTTT rendelkezés

megilleti”, és amely családi és utónévből áll. A születési családi név lehet egy, illetve kéttagú is. „Az a személy, akinek kéttagú családi nevét 1953. január 1-jét megelőzően kötőjel nélkül anyakönyvezték, kérheti, hogy a családi nevét a továbbiakban kötőjellel összekapcsolva viselje. Az a személy, akinek két- vagy többtagú családi nevét kötőjellel összekapcsolva anyakönyvezték, kérheti a családi név tagjait összekötő kötőjel törlését.”¹³

A 45. § (1) bekezdése alapján a magyar állampolgár anyakönyvi kivonatán legfeljebb két utónevet lehet feltüntetni. Annak a magyar állampolgárnak, akinek a születési anyakönyvi bejegyzése kettőnél több utónevet tartalmaz, írásban nyilatkoznia kell, hogy melyik két utónevét kívánja viselni. A nyilatkozattal az anyakönyvi bejegyzésben szereplő utónevek sorrendje nem módosítható. Ha az érintett személy a nyilatkozatot nem teszi meg, az anyakönyvi kivonaton az anyakönyvben szereplő utónevei közül az első kettőt kell feltüntetni. Mivel az utónevek számának korlátozása kapcsán az 1955. évben keletkezett a szabályozás, az ezen időpont előtt született személyek jelenlegi anyakönyvi eseményekor – jellemzően haláleset anyakönyvezésekor – derül fény a több utónévre, melyről a hozzátartozók gyakran ekkor értesülnek először. A leggyakoribb eset az utónevek kapcsán az EAK-ban való rögzítések folyamán [At. 45. § (3) bek.] a következő esetben merül fel: amennyiben a születési anyakönyvi bejegyzés kettőnél több utónevet tartalmaz, az elhalt személy 1953. január 1. napja után kötött házassága anyakönyvi bejegyzését, ennek hiányában a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványban szereplő utóneveket kell a viselt utónevek tekintetében alapul venni. Amennyiben az elhalt személy személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványa kizárólag egy utónevet tartalmaz, a haláleset anyakönyvezésekor az elhalt személy születési anyakönyvi bejegyzésben szereplő első két utónevet kell anyakönyvezni.

Az utónevek jelentősége ilyen esetben az esetlegesen házastársa teljes nevét viselő feleség esetében keletkeztet további javítási feladatot. A házassági név az At. 47. § (1) bekezdése alapján *„az a név, amely az érintettet az anyakönyvi bejegyzés alapján megilleti.”* A házassági név a Ptk. szabályai alapján képezhető. Abban az esetben, ha férj utóneveit kell javítani, akinek névviselése kiterjed a házastársra, akkor a feleség házassági nevét is javítani kell a férj születési neve mellett. (Kovács Istvánból Kovács István János, Kovács Istvánnéből

---

¹³ A polgárok gyakori kérdése az, hogy miért nem anyakönyvezhető az idegen hangzású név vagy egy adott név külföldi változata (Elizabet és Elisabeth)? Az At. 44. § (7) bekezdése alapján, ha valamelyik szülő nem magyar állampolgár, az anyakönyvvezető a szülők kérelmére a gyermek utónevét az anyakönyvbe az érintett nem magyar állampolgárra irányadó szabályok szerint is bejegyezheti. Azt a tényt, hogy az adott utónév az adott országban anyakönyvezhető, igazolni kell, kivéve, ha az anyakönyvvezetőnek hivatalos tudomása van arról, hogy az adott külföldi országban bármilyen utónév anyakönyvezhető.

Kovács István Jánosné). Természetesen nem csak haláleset következtében derülhet fény a fentiekre, így ilyen esetben a már leírt módon kell eljárni.

Az utónevek kapcsán felmerülő másik jellemző probléma azok írásával kapcsolatos. 1895. október 1. napjától egészen 1983-ig az anyakönyvbe bármely név bejegyezhető volt, melyet a bejelentő bemondott, illetve amely az írásbeli közlésben (a bejegyzés alapját képező alapiratban) szerepelt. Jellemző a bejegyzésekben a Julianna helyett a Juliánna, Júlia helyett Julia stb. név. Fő szabályként említhető (1964-től), hogy az anyakönyvbe idegen hangzású utónevet nem szabadott bejegyezni, csak akkor, ha annak nem volt magyar megfelelője: amennyiben nyelvészeti szempontból az adott névnek volt magyar megfelelője, akkor azt kellett bejegyezni. Egyre nagyobb igény keletkezett egy hivatalos utónévjegyzék összeállítására, amely zsinórmértékül szolgált mind az anyakönyvvezetőknek, mind a szülőknek. A Nyelvtudományi Intézet Ladó János tudományos kutató munkáját 1971-ben jelentette meg *Magyar utónévkönyv* címmel. 1983. január 1. napjától Ladó János és Bíró Ágnes által írt Magyar utónévkönyv átdolgozott, kibővített kiadása (Új magyar utónévkönyv¹⁴) volt az irányadó. Az 1982. évi 17. tvr. 27. § (4) bekezdése előírta, hogy utónevet bejegyezni a szülők által meghatározott sorrendben, legfeljebb kettő, a Magyar utónévkönyvbe felvett nevet lehetett. Az MTA Nyelvtudományi Intézete az 1997-ben megjelent utónévkönyv tartalmát, és az azóta engedélyezett anyakönyvbe bejegyezhető nevek jegyzékét hivatalos oldalán közzéteszi.¹⁵ Az utónévjegyzék folyamatosan frissül 2009 óta. A fenti időszakokban voltak lefedetlen részek (például a 2003-2005-ös években), amikor is az újonnan engedélyezett, bejegyezhető utónevekről nem értesültek azonnal az anyakönyvvezetők (a mai gyakorlat szerint, az MTA honlapjának megnyitásával azonnal láthatjuk az aktuális utónévlistát). Ekkor jellemzően az ASZA-rendszerben lévő Fórumon tájékoztatták egymást, mikor visszajelzést kaptak egy-egy név bejegyezhetőségének jóváhagyásáról, ezáltal naprakésszé téve az alkalmazandó Ladó-féle könyvet. Ez az oka annak, hogy nem minden esetben dönthető el egyértelműen az EAK-ban való rögzítések alkalmával, hogy az adott időpontban a Patrícia név helyett a Patricia név is bejegyezhető volt-e, vagy csupán elírás történt, az anyakönyvvezető volt figyelmetlen?

Egy különleges időszak volt az utónevek bejegyzése kapcsán az 1982. évi 17. tvr. 28. §-ban szereplő előírás, amely alapján a szülők – amennyiben élni szerettek volna ezzel a lehetőséggel – egy alkalommal kérelmezhatték a 14 éven aluli kiskorú gyermek utónevének

¹⁴ A Belügyminisztérium Állampolgársági Főosztálya a Nyelvtudományi Intézettől 1997-ben rendelte meg a Magyar utónévkönyvben szereplő utónevek jegyzékének kiegészítését.

¹⁵ <http://www.nytud.mta.hu/oszt/nyelvmuvelo/utonevek/index.html> (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 1.)

módosítását. Ezekben az eljárásokban tehát az utónév módosítására – anyakönyvi eljárásban – névmódosítási eljárás keretében volt lehetőség, továbbá az is biztosított volt, hogy a több utónevű személyek utóneveinek sorrendje felcserélésre kerülhetett. Ezen bejegyzések EAK-ban való rögzítésekor a kellő körültekintéssel kell eljárni, mivel bizonyos időszakban „kijavításként” van feltüntetve az eljárás (a kijavítás esetében eleve a megfelelő névvel kell az EAK-ban rögzíteni az érintettet, az említett névmódosítás alkalmával pedig külön „sorban”, utólagos bejegyzésként kell felvinni az adatokat).

3. AZ EAK-BAN VALÓ RÖGZÍTÉS ÉS ANNAK KÖVETKEZMÉNYEI

A fentiekben már számos esetben utalást tettem az EAK-ba való rögzítések problematikájáról. A következőkben vizsgáljuk meg ezen folyamat nehézségeit egy kicsit részletesebben.

A papír alapú anyakönyvek vezetésének idején és az EAK-rendszerben történő anyakönyvezés, bejegyzések rögzítése során egyaránt kötelessége az anyakönyvvezetőnek az adott személyre vonatkozó adatok egyeztetése. Mindennek az alapja a születési anyakönyvi bejegyzés (illetve, ha van és fellelhető – tehát a bejegyzés nem bejelentés alapján keletkezett – az alapirat). Amennyiben például a házassági anyakönyvi bejegyzés és a születési anyakönyvi bejegyzés adattartalma eltérést mutat, a születési anyakönyvi bejegyzés a mérvadó. Az EAK bevezetése előtt ilyen esetben az anyakönyvvezető a hibás bejegyzést tartalmazó anyakönyv utólagos bejegyzések rovatába bejegyzést teljesített a kijavításról, megjelölve a téves adatot és annak helyes megfelelőjét.¹⁶ Az EAK bevezetése óta ez a folyamat a következőképpen alakul: a felmenő születését nyilvántartó anyakönyvvezető berögzíti a bejegyzést az EAK-ba, ezután pedig a gyermek „hibás” bejegyzésének rögzítésére kerül sor: a rendszer sajátossága, hogy a már berögzített adatok azok „beemeléseivel” megjelennek az újonnan rögzített bejegyzésbe. Ezeket az adatokat (optimális esetben) módosítani nem lehet, tehát csak a megfelelő adatokkal lehet további anyakönyvi eseményt bejegyezni. Azonban sajnos gyakran nem a fenti módon zajlik az EAK-ban való rögzítés, ezért kellő körültekintéssel kell eljárni.¹⁷

---

¹⁶ Megjegyzendő, hogy a „kijavítás” nem egyenlő a „helyesbítéssel”, ami még a papír alapú anyakönyvi bejegyzés lezárása előtt keletkezhetett. A „Megjegyzés” rovatba feltüntetett jelzés a bejegyzés téves adatának helyes megjelölésére szolgált. A „Megjegyzés” rovatba nemcsak a helyesbített adat kerülhetett, hanem például az állampolgárságra vonatkozó adat is (nem magyar állampolgárú személy esetében).

¹⁷ Az EAK folyamatos fejlesztésén esik át bevezetése óta. Amennyiben az adott személynek nem a születési bejegyzése az első, ami rögzítésre kerül (például gyermeke bejegyzése által kerül be a rendszerbe), az EAK hajlamos a más esemény által elsőként bevitt adatokat beemelni az újonnan rögzített eseménybe, amely mindezek alapján nem feltétlenül helyes.

2014. július 1. napjától a papíralapú anyakönyvek helyett az anyakönyvi események az EAK-ban kerülnek rögzítésre. Az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet 23-27. §-ai írják elő a bejegyzések rögzítésének szabályait. A 23. § (1) bekezdése előírja, hogy a bejegyzéseket annak *„teljesítésének időpontjában hatályos anyakönyvi jogszabályoknak megfelelően kell az elektronikus anyakönyvben rögzíteni.”* Ezért is kiemelkedően fontos az, hogy az anyakönyvvezetők kellően képzetek és gyakorlottak legyenek. Számos olyan átmeneti időszak van, amikor az anyakönyvvezetők különböző utasítások alapján jegyezték be az eseményeket, amelyek az éppen hatályban lévő jogszabályi rendelkezések kiegészítéseként voltak értelmezhetőek. Azonban ezek a felsőbb utasítások nem minden esetben jelentek meg jogszabályi szinten, ezért is nehéz gyakran a megfelelő módon rögzíteni a bejegyzéseket.

A 25. § (2) bekezdése kimondja, hogy a *„törvény alapján nem viselhető vagy be nem jegyezhető adatok nem jegyezhetőek be az elektronikus anyakönyvbe.”* Ezen rendelkezésnek mind a családi, mind az utónevek kapcsán kiemelt jelentősége van. Vegyük példaként egy, a családi jogállás rendezése kapcsán felmerülő kérdést. A 26. § (1)-(2) bekezdései a gyermek családi jogállásának rendezése kapcsán írják elő a következőket: az EAK-ba az apa adatait akkor kell bejegyezni, ha az apa 1947. június 1. előtt tett apai elismerő nyilatkozatot nyilatkozattal megerősíti. Amennyiben a gyermek anyja 1947. június 1. előtt kötött utólagos házasságot, a férjet a gyermek apjaként – a házasságkötésre hivatkozással – akkor lehet bejegyezni, ha elismerte a gyermeket magáénak, és ez a tény az anyakönyvben feljegyzésre került, illetve az elismerés ténye nyilatkozatba foglaltatott (anyakönyvvezető, bíróság vagy gyámhivatal előtt), de az anyakönyvbe nem került bejegyzésre, továbbá ha jogerős bírósági határozat állapította meg. Az ilyen tartalmú bejegyzések EAK-ban való rögzítésekor különös gonddal kell eljárni.

Az At. 82. § (2) bekezdése kimondja, hogy ha az anyakönyv és az SZL adattartalma eltér, az ellenkező bizonyításáig az anyakönyvet kell hitelesnek tekinteni. Ezek alapján az SZL-adattartalmát javítani kell. Már ez az a pont, amelynél megfigyelhető a különböző gyakorlat az anyakönyvvezetők munkája kapcsán. Jellemzően a kisebb polgármesteri hivataloknál, ahol az anyakönyvi események száma kevesebb, a javítási feladatok gyakran elmaradnak. Ezekben a településeken dolgozó anyakönyvvezetőknek nehezebb dolguk van, mivel a mindennapi rutin hiányában magában az EAK-ban való rögzítés is nehézségekbe ütközik, és ez a kihívás csak fokozódik, amennyiben az adatokat javítani is kell. Az adatok javítása után, annak tényéről az adatjavító számtalan esetben nem értesíti az érintett személyt, aki a javítással csak később, akár

évek múltával szembesül, például egy okmánycsere alkalmával vagy egy kivonat kiállítási kérelem folytán.

Az alapvető jogok biztosának AJB-228/2017. számú jelentése kapcsán is megállapítható, hogy társadalmi problémával nézünk szembe. Az anyakönyvi események idején, az akkor hatályos jogszabályok által bejegyzett adatok nem minden esetben illetik meg a mai joganyagok alapján a polgárt: például a ragadványnevek, a megkülönböztető betűjelek, a dr. jelző nem kerül feltüntetésre a most kiállított kivonatokon, nem kerülnek be az EAK-ba. Az ez idáig például családi névként viselt ragadványnév a jelenlegi jogszabály szerint nem illeti meg a polgárt. De nézzük egy kicsit részletesebben a fentiekben megjelölt jelentést.

3.1. Az alapvető jogok biztosának jelentése AJB-228/2017. számú ügyben

A polgár az alapvető jogok biztosának benyújtott beadványában a születése óta viselt családi nevének anyakönyvezésével (kettős családi név), és annak utólagos kijavításával kapcsolatban kért segítséget. A panaszost nem értesítették az ötven éve viselt családi nevének kijavításáról, továbbá egyetlen megoldási javaslatot jelöltek meg az az idáig viselt név további jogszerű viselésének érdekében: a névváltoztatási eljárás kezdeményezését.

A panasz alapján számos Alaptörvényben nevesített jog sérelmének a gyanúja merült fel: a saját névhez és annak viseléséhez fűződő jog (az emberi méltóságból fakadó jog), a jogbiztonság követelménye, továbbá a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz fűződő jog sérelme, illetve azok gyanúja.

A panaszost útlevel-igénylés alkalmával tájékoztatták arról, hogy az adatbázisban neve csak az első taggal szerepel. Nevezett panaszt nyújtott be a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnál (továbbiakban: BÁH), amelyben magyarázatot kért, továbbá kijavítást, hogy a családi neve ismét a személyes okmányaiban feltüntetett módon szerepeljen.

A panaszos születésekor az 1952. évi IV. törvény volt hatályban, melynek 42. § (1) bekezdése többek között kimondja, hogy a gyermek az apjának vagy anyjának családi nevét viseli (a szülők megállapodása szerint).

Nevezett édesapja születési bejegyzésében a családi név oly módon lett feltüntetve, hogy a második családi nevet nagybetűvel írva, zárójelbe tették. A születési anyakönyvben a panaszos nagyapjának második családi neve zárójelbe téve, kettőspontok között, kis betűvel írva szerepelt. A dédapa születési anyakönyvi bejegyzésében kizárólag az első névelem van bejegyezve. Ebből megállapítható, hogy a második névelem ragadványnévnek minősül, mely kizárólag arra szolgált, hogy egy kis közösségben, egy adott településen élő, azonos családi

nevet viselő családok megkülönböztethetőek legyenek, tehát a tényleges, felmenőktől „örökölt” családi és utónév részét nem képezte. Mivel ezeket a ragadványneveket, továbbá egyéb megkülönböztető jelzőket csupán 1906 és 1964 között lehetett az anyakönyvekbe bejegyezni, a hatályos jogszabályok szerint a ragadványnevet nem lehet feltüntetni a kivonaton. A ragadványnév jogilag soha nem képezte a családi név részét.

A fentiek alapján konstatálható, hogy a nyilvántartásban a panaszos nevét ki kellett javítani: az anyakönyvvezető megállapította a papír alapú anyakönyv hibás adattartalmát, az At. alapján csak a helyes adatot rögzíthette az EAK-ba. Az illetékes anyakönyvvezető nevezett felmenőinek anyakönyvi bejegyzése, valamint a Ket. és a KIM rendelet alapján végezte el a szükséges javításokat.

Az eljárásban a hiba ott mutatkozott meg, hogy az anyakönyvvezető nem értesítette a panaszost családi nevének javításáról. Érdekes részlete a jelentésnek, hogy maga az ügy az érintett lányának házasságkötési szándékának bejelentése okán indult el. A házassági szándék bejelentésének rögzítésekor az EAK automatikus rögzítési feladatot küldött a születés helye szerinti anyakönyvvezető munkakosarába, aki a születési bejegyzést még a házasságkötés előtt felrögzítette a rendszerbe. A panaszos lánya telefonon tájékoztatva lett nevének javításáról, illetve annak okáról, aki illetékmentes névváltoztatási kérelem benyújtásával engedélyt kapott a kettős családi név használatára. Ebben az esetben vélelmezhető lehetett, hogy nevezett gyermeke ezen körülményről értesíti apját, de ez a jelentés alapján nem történhetett meg. Ez is igazolja, hogy minden esetben az összes érintettet külön kell tájékoztatni adatai javításáról. A jelentés megállapította, hogy az illetékes anyakönyvvezető elmulasztotta tájékoztatni a panaszost a születési bejegyzés kijavításáról és jogorvoslati jogáról.

Mivel számos helyen többek között a ragadványnevekkel kapcsolatos probléma tömeges előfordulása figyelhető meg, a jelentés már utalást tesz arra a megoldásra – melyet a későbbiekben felvetek –, hogy a névváltoztatási eljárás helyett egy egyszerűbb eljárás keretében kerüljön sor a fenti problémák orvoslására: az anyakönyvvezető saját hatáskörében képes legyen eljárni ezen ügyekben, hogy az érintettek tovább viselhessék megszokott nevüket.

Továbbá lényeges konklúzió, hogy kiemelkedően fontos a már hatálytalanná vált jogszabályok, rendelkezések ismerete is: számos esetben előfordul, hogy a ragadványnevek rögzítésre kerülnek az EAK-ba annak ellenére, hogy azokat évtizedek óta tilos bejegyezni.

További érdekesség a jelentésben a panaszos apjának születési anyakönyvi bejegyzésének utólagos bejegyzés rovata, amely egy, a névváltoztatásra vonatkozó bejegyzést tartalmaz. Ez alapján a panaszos apjának neve kötőjellel összekötött kettős családi névre változott. A névváltozás engedélyezésekor a panaszos már nagykorú volt, ebből kifolyólag az

édesapja névváltoztatása rá nem terjedt ki automatikusan (azt a panaszosnak külön kellett volna kérnie).

3.2. Gondolatok az alapvető jogok biztosának egy korábbi jelentéséről

A tömeges, társadalmi problémát okozó összefüggés-rendszert azonban jobban bemutatja az alapvető jogok biztosának egy korábbi jelentése (AJB-415/2014.). A jelentés egy utónévproblémával foglalkozik: a polgár személyazonosító igazolványa két utónevet tartalmazott, a születési anyakönyvi bejegyzése, valamint a házassági bejegyzése viszont csak egyet. Az érintett adatai javításra kerültek, és egyetlen lehetséges módja az 53 éve viselt nevének megtartására az illetékköteles névváltoztatási kérelem benyújtása volt, amelyet ő sérelmezett. Második utóneve mind a születési és házassági anyakönyvi kivonatában, továbbá az idáig kiállított személyazonosító igazolványában szerepelt. Az adateltérésre egy új személyi igazolvány kérelmezésekor derült fény, amikor is a régi személyazonosító igazolvány és az SZL adatai eltérést mutattak: ekkor anyakönyvi egyeztetésre került sor, amely igazolta, hogy az anyakönyvi bejegyzés és az SZL adatai megegyeznek, azaz a második utónév sem az SZL-ben, sem a születési bejegyzésben nem szerepel. Itt megjegyzendő, hogy a fenti probléma jellemzően fordítva merül fel: számos alkalommal arra derül fény, hogy az érintettnek több utóneve van, mint amiről tudomása volt.

A fenti esetben a panaszos nevének javítására a házassági bejegyzésében (lévén az az EAK bevezetése előtt történt) az „Utólagos bejegyzés”-ben történt jelzéssel került sor, mely adatjavításról a panaszost nem tájékoztatták, annak ellenére, hogy az adatok javításáról való tájékoztatás mindig is feladata volt az azt elvégzőnek.

A fentiek jól szemléltetik az eltérési okokat. A legnagyobb számban az elsőként kiállított SZIG-ek kerültek hiányos-, illetve többletadatokkal kiállításra. A téves adatokkal kiállított igazolványok alapjai voltak a lejárat után kiállított igazolványoknak, a hibás adatok így „öröklődtek” évtizedeken keresztül egészen addig, amíg a felszínre nem kerültek az elírások. Ez a legjellemzőbb oka a mai adatjavítások szükségességének. Ez az az a körülmény, amiért számtalan személy egy egész életet leél hibás adatokkal. Az EAK bevezetése óta mindez a felszínre kerül. A fenti jelentésből idézve: „*a hátrányos korabeli eljárási hiányosság a mai napig érezteti hatását*”, illetve most csúcsosodnak ki azok negatív következményei.

Az adateltérések napfényre kerülése után a polgárnak – a bevezetőben említettek alapján – három lehetősége van: vagy elfogadja a javított nevet, vagy megpróbálja igazolni az ez idáig jóhiszeműen viselt (helytelen) név helyességét, avagy névváltoztatási kérelmet nyújt be.

3.2.1. *Az első lehetőség: a születési anyakönyvi bejegyzés adatainak elfogadása*

Ebben az esetben az érintett, adatai javítását követően, elfogadja a születési anyakönyvi bejegyzés által őt megillető adatokat. Ennek oka jellemzően az, hogy tudomása volt a meglévő adatai helytelenségéről, ezért nem ragaszkodik kifejezetten az igazolványban feltüntetett változathoz. A másik, gyakorta előforduló ok, hogy nem érzi mérvadónak az ügyvel való foglalkozást. Ekkor az érintett személynek csupán annyi a feladata, hogy a helytelen adatokkal kiállított okmányainak cseréjét kezdeményezi. Természetesen amennyiben ezen eljárások egy része illetékmentes is, akkor is kellemetlenséget okoz mindez az ügyfélnek, hacsak például az utánajárás időigényességére gondolunk. Továbbá előfordulhat, hogy egyéb intézményeknél is igazolnia kell helyes adatait, gondolva itt banki, földhivatali, közüzemi nyilvántartásokra stb.

3.2.2. *A második lehetőség: az adat (név) igazolása*

Az állami anyakönyvek bejegyzései 1895-ig kutathatók vissza, amennyiben a – már fentiekben bemutatott – kisebb-nagyobb nehézségek kiküszöbölhetőek (gondolva itt az anyakönyvek „részleges” adattartalmú időszakára). Ha az érintett felmenőjének születési anyakönyvi bejegyzése igazolja a kívánt nevet, akkor azon bejegyzés alapján javítható a leszármazott adata. Azonban számos esetben előfordul, hogy további kutatásra van szükség a név igazolásához. Ilyen esetben az érintett fél keresztlevél bemutatásával tudja igazolni a korábban született felmenő családi nevét. Tekintettel a manapság divatos genealógiai kutatások elterjedésére, a családfakutatási kedvre, gyakran a felmenő keresések és az adatok igazolása „rövidre zárva” lefolytatható.

3.2.3. *A harmadik lehetőség: a névváltoztatás*

Abban az esetben, ha az érintett nem „ért egyet”, „nem fogadja el” az adatjavítást, és a felmenőkutatás sem vezet eredményre, élhet a névváltoztatás jogával. Az ezen okból benyújtott névváltoztatási ügyet nem hivatalosan „hatósági hiba miatt kezdeményezett” névváltoztatásnak hívjuk. A következőkben ezt az ügymenetet veszem nagytípus alá.

4. NÉVVÁLTOZTATÁS ÉS A „HATÓSÁGI HIBA”

A klasszikus névváltoztatási ügyek lényege az, hogy az ügyfél az anyakönyvbe bejegyzett születési családi vagy/és utónevétől eltérő név felvételének engedélyezését kéri az anyakönyvi szervtől. A névváltoztatás lehetőségével sokan számos okból élnek: például a

felmenőtől „örökölt” név viselése által hátrányos megkülönböztetésben részesül; a családi kapcsolatok megromlása okán váltana (számos esetben az anya családi nevére vagy teljesen „független” névre), vagy a viselt név egyszerűen „nem tetszik”; egy teljesen új, a születési nevétől (vagy előző viselt nevétől)¹⁸ eltérő, „kitalált”¹⁹ név felvételével szeretne a továbbiakban élni a kérelmező stb. Számtalan oka lehet, amelyet a kérelmezőnek a névváltoztatást kérő Adatlapon kell feltüntetnie, azt meg kell indokolnia. A polgárnak a név megváltoztatására irányuló kérelmét személyesen kell benyújtania bármely település anyakönyvvezetőjénél, illetve külföldön hivatásos konzuli tisztviselőnél is előterjesztheti.²⁰ Témánk szempontjából kiemelkedő szempont ezen eljárás illetéke: a névváltoztatási kérelmek elbírálása során az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény az irányadó két szempontból is: a jogszabály előírja, hogy a születési név változtatására irányuló kérelem illetéke 10.000,- Ft, ismételt névváltoztatási kérelem benyújtása esetén 50.000,- Ft.

4.1.Névváltoztatás kontra névmódosítás

Az alcímben szereplő két fogalom teljesen más eljárást ölel fel. Ennek ellenére a gyakorlatban általában helytelenül használják őket az ügyfelek (akiknek mindez természetesen nem róható fel) és sajnos (többször előfordul, hogy) az ügyintézők, anyakönyvvezetők is. A jelen szabályozás alapján névmódosításról csupán egyetlen eljárásban beszélhetünk: a házassági névviselési forma módosításakor. Névváltoztatás azonban mind a születési és házassági családi- és utónév kapcsán kezdeményezhető.

Fontos kérdés, mi a különbség a házassági névváltoztatás és a házassági névviselési forma módosítása között?

A házassági névviselési forma módosítása anyakönyvi eljárásban lefolytatható (tehát Magyarországon bármely anyakönyvvezetőnél kezdeményezhető), a Ptk. névviselési formákra vonatkozó szabályai szerint, a házassági anyakönyvbe bejegyzett névviselési forma módosítása. Ezt a módosítást a házasság fennállása alatt, illetve a megszűnése után (házastárs halálesete után, házasság felbontása után) egyaránt kezdeményezni lehet. Illetéke: 3.000,- Ft. A házassági névviselési forma módosítására nincs korlátozás, számtalan alkalommal lehet azt kérelmezni.

Házassági névváltoztatást a központi anyakönyvi szerv folytatja le. Kezdeményezni, a kérelmet benyújtani (az arra rendszeresített nyomtatvány kitöltésével) anyakönyvvezetőnél

---

¹⁸ Névváltoztatási kérelem benyújtására nem csak egyszer van lehetőség.

¹⁹ Fontos, hogy nem lehet engedélyezni a magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett nevet, történelmi nevet, régies írásmóddal írott családi nevet [At. 49. § (4) bek.]

²⁰ At. 49-52. §

kell. A házassági név korrekciójára irányuló névváltoztatási eljárást csupán a házasság megszűnése után lehetséges kérelmezni. Jellemzően a férj halálesete után használják ezt az eljárást azok, akiknek a haláleset anyakönyvezésekor felszínre került adatjavítás után a saját házassági nevét is érinti a javítás. Erre hivatkozással kérhetik, hogy tovább viselhessék a már hosszú évek óta viselt házassági nevet (például Balogh Álmos halálesetekor az anyakönyvi egyeztetés során kiderül, hogy születési neve a születési bejegyzés alapján Balogh Álmos Aladár. Ebből kifolyólag, felesége neve – aki férje teljes nevét viseli a „-né” toldatos formátummal – ezentúl nem Balogh Álmosné, hanem Balogh Álmos Aladárné, mely nevet az anyakönyvvezetőnek hivatalból javítania kell).

4.2.Hatósági hiba miatt kezdeményezett névváltoztatási eljárások

Azonban teljesen mások a körülmények, ha nem a kérelmező akarata által „változik” a név, hanem a hatóság által. Fontos ez a szó: változás. Abban az esetben, amikor anyakönyvi eljárásban az anyakönyvvezető hivatalból észleli az anyakönyvi esemény EAK-ban való rögzítése során, hogy nevezett adata/adatai eltérést mutat/mutatnak, azt/azokat – megfelelő, alapos utánajárást, adategyeztetést követően – köteles hivatalból javítania. A javításról – bármely módon – értesült érintettek többsége szerint, akaratuktól függetlenül, tudtukon kívül, a hatóság „megváltoztatta”, „átírta” az őket jogosan illető nevet. A polgárok felháborodása, ingerültsége és értetlensége bizonyos fokon érthető, tekintettel magára a körülményre, a javítások szabályozatlanságára, a tájékoztatások hiányára.

A névváltoztatási engedély egy mérlegelési jogkörben meghozott döntés, természetesen a jogszabályban megfogalmazott feltételek figyelembevételével: ez azonban nem mindig jelent egyértelmű döntési környezetet, számos körülményt is figyelembe kell venni.

A hatósági hiba miatt kezdeményezett névváltoztatási kérelmekben az ügyfelek gyakorlatilag annak a névnek az engedélyezését kérelmezik, amelyet egész életükben használtak, és amelyről az anyakönyvvezető megállapította, hogy viselése az egyenes ági felmenő(ke)t jog szerint megillető névhez képest eltérést mutat, azaz viselése jogszerűtlen.

Budapest Főváros Kormányhivatala Állampolgársági és Anyakönyvi Főosztály Névváltoztatási és Anyakönyvi Osztály vezetőjének tájékoztatása alapján 2014. év előtt évente átlagosan 3500-4500 névváltoztatási ügyet bíráltak el a jogelőd szervek. A névváltoztatási kérelmek számának emelkedése nyilvánvaló, ugyanis 2016-ban 5172, 2017-ben 5358, 2018-ban 6080, 2019-ben 6466 névváltoztatási ügyet iktattak. Minél több személy anyakönyvi eseménye kerül rögzítésre az EAK-ba, annál több korábbi adminisztrációs hiba tárható fel, ez

pedig generálja a névváltoztatási ügyek számát. A hatósági hiba következtében benyújtott névváltoztatási ügyek pontos számáról évenkénti bontásban adatot közölni nem tudtak, tekintettel arra, hogy az iktatóprogramjukban ezt külön nem regisztrálják.

Jellemzően haláleset anyakönyvezését követően, az elhalt egyenes ági leszármazói kénytelenek élni a névváltoztatás jogintézményével, ha az általuk megszokott, okmányaikban feltüntetett nevet szeretnék tovább viselni. Gyakori probléma a már említett eset, amikor az elhunyt személy nevének javítása érinti az életben lévő házastársának névviselését. Sokan nem tudnak a javított névvel azonosulni, tekintettel arra, hogy évtizedekig viselték „helytelen” formában a nevüket. Erre a problémára megoldás az At. 52. § (1) bekezdése, amely kimondja, hogy a volt házastársa nevét viselő személy házassági neve a kérelmére megváltoztatható, ha a házasság megszűnt, és személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvánnyal vagy a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás alapiratóval igazolható, hogy volt házastársa nevét a kért formában használta. A fenti probléma természetesen nem csupán az EAK bevezetése óta mutatkozik meg (igaz, azóta tömegesen), hanem példaként említhető az Emberi Jogok Európai Bírósága által tárgyalt „Daróczy kontra Magyarország-ügy”²¹, ahol a fent vázolt probléma került nagyító alá, és amely mérföldkőnek számít azon szempontból, hogy az elmarasztaló ítélet hatására (Európai Emberi Jogi Egyezmény 8. cikkének megsértése)²² vezették be a házassági név megváltoztatásának lehetőségét.

A jelenlegi jogi szabályozás miatt egy haláleset több névváltoztatási kérelmet eredményezhet. Az eddigi rekord 2018-ban történt: haláleset anyakönyvezése kapcsán feltárt korábbi adminisztrációs hiba következtében az elhalt személy családjának 29 túlélő tagja nyújtott be névváltoztatási kérelmet illetékmentesen, korábbi hatósági hibára alapozva azt.²³ Az 1990. évi XCIII. törvény 33. § 48. pontjában szabályozott,²⁴ „hatósági hibára” vonatkozó (2016. január 1-jétől hatályos) rendelkezése alapján az erre hivatkozással benyújtott kérelem, annak jogszerűsége esetén, méltányossági alapon illetékmentes.

Azonban egyre több adateltérés „bukik ki” a különböző típusú kivonatok kiállítására alkalmával is, házassági szándék bejelentése kapcsán, ill. egyéb úton a munkakosárba került rögzítések során.

---

²¹ 44378/05.sz. kérelem, Strasbourg

²² https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Daroczy_kontra_Magyarország.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 10.)

²³ Budapest Főváros Kormányhivatala Állampolgársági és Anyakönyvi Főosztály Névváltoztatási és Anyakönyvi Osztály (a továbbiakban: Névváltoztatási Osztály) vezetőjének tájékoztatása alapján.

²⁴ 1990. évi XCIII. tv. 33. § 48. pontja: „kizárólag a hatóság jogszabálysértő, hibás vagy elmulasztott bejegyzése, döntése, továbbá az okmány gyártáshibája, valamint a tároló elem hibás adattartalma vagy nem megfelelő működése miatt kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás”.

4.3. De mi is az a „hatósági hiba”?

Névváltoztatási eljárásban a hatósági hiba kizárólagossága alatt azt értjük, amikor az ügyfél felelőssége a téves névhasználattal kapcsolatban teljesen kizárt, tehát igazolt az a körülmény, hogy a születésének anyakönyvezése vagy születési (illetve házassági) anyakönyvi kivonata kiállítása során történt adminisztrációs hiba következtében nem azzal a névvel él, mint amivel kellene.

Névváltoztatási eljárásban az illetéktörvényben szabályozott kizárólagos hatósági hibát, ennek következtében a költségmentesen lefolytatott eljárást, a téves névadattal teljesített papíralapú születési és házassági anyakönyvi bejegyzés, illetve az adminisztrációs hibát tartalmazó születési és házassági anyakönyvi kivonat alapozza meg, figyelemmel az anyakönyv alapnyilvántartás jellegére, hiszen a hibásan teljesített anyakönyvi bejegyzés/kivonat eredményeként az anyakönyvre épülő többi hatósági nyilvántartás is értelemszerűen téves névadattal tartja nyilván az adott személyt. Ezekben az esetekben megállapítható, hogy az ügyfél véltlen a kialakult helyzetben, a birtokában lévő születési anyakönyvi kivonatban feltüntetett néven jóhiszeműen élte egész életét.

Önmagában véve a hibás adatot tartalmazó személyazonosításra alkalmas okmány viszont nem alapozza meg a hatósági hiba kizárólagosságát, hiszen nem állapítható meg az a körülmény, hogy a névadat elírása kizárólag a hatóság adminisztrációs hibájának, nem pedig az ügyfél mulasztásának, figyelmetlenségének az eredménye.

Már a 2000-es évek elején az okmányirodák felállásával egy időben tapasztalható volt, hogy korábban, a személyazonosító igazolványt kiállító rendőrség sok esetben ügyféli bemondás, nem pedig az ügyfél birtokában lévő születési és házassági anyakönyvi kivonat alapján állította ki a személyazonosító igazolványokat. Miután az elmúlt rendszerben a személyazonosító igazolvány volt a „kiemelt”, hitelt érdemlő okmány, egy hibás adattartalmú személyazonosító igazolvány egész lavinát indított el az adott személy és leszármazói névviselésében, miután anyakönyvi eljárásokban is (pl. házasságkötés) elég volt a személyazonosító igazolvány bemutatása.

Ha az ügyfélnek a születési anyakönyvi kivonata névadat tekintetében eltér a személyazonosító okmányaitól, nem állapítható meg a hatósági hiba, hiszen az ügyfél a birtokában lévő születési anyakönyvi kivonata miatt tudott/tudnia kellett arról, hogy milyen név viselésére jogosult, illetve tudhatta, hogy adataiban eltérés mutatkozik.

Megfigyelhető azokban az ügyekben, amikor ténylegesen megállapítható a hatósági hiba kizárólagossága, az ügyfelek önként csatolják a kérelmükhöz a hibás névadatot tartalmazó eredeti születési anyakönyvi kivonatukat. A Névváltoztatási Osztály vezetőjének tájékoztatása

alapján sokszor tapasztalható az eljárások során, hogy javítást tartalmazó anyakönyvi kivonatra hivatkozással kérik az eljárás illetékmentességét. A hamis, hamisított kivonatok alapján hatósági hiba kizárólagosságát megállapítani azonban nem áll módjukban.

Amennyiben az ügyfél születési anyakönyvi kivonatot nem csatol, azonban hatósági hibára hivatkozással kér illetékmentességet, a Névváltoztatási Osztály munkatársa megkeresi az ügyfél születési helye szerint illetékes anyakönyvvezetőt adategyeztetés céljából. Amennyiben az adategyeztetés eredményeként bizonyítható, hogy az ügyfél a papíralapú születési anyakönyvi bejegyzése által tartalmazott név engedélyezését kéri, a hatósági hiba kizárólagosságát meg tudják állapítani.

Ha az adategyeztetés nem vezet eredményre, végzéssel hívják fel az ügyfelet a papíralapú anyakönyvi bejegyzéséből kiállított esetlegesen birtokában lévő születési anyakönyvi kivonat csatolására, ennek hiányában az eljárási illeték megfizetésére.

5. KITEKINTÉS AZ ÖRÖKBEFOGADÁS FOLYAMATÁNAK ANYAKÖNYVI VONATKOZÁSAIRA²⁵

Az anyakönyvvezető az örökbefogadással, mint eljárással csupán annak „legvégén” találkozik, amikor kézhez kapja a gyámhatóság engedélyét, a már véglegessé vált örökbefogadást engedélyező határozatot. A döntésben foglaltak alapján történik meg az örökbefogadás anyakönyvezése. Az EAK bevezetése óta az örökbefogadás anyakönyvbe való rögzítése némiképp változott, ez azonban csupán az elektronikussá vált anyakönyvi ügyintézésből adódik, maga az örökbefogadás anyakönyvezésének menete, az alapeljárás változatlan maradt. Bevezetésül következzen néhány meghatározó gondolat az eljárásról. Örökbe fogadni olyan kiskorú gyermeket lehet, akit nem képesek a szülei elfogadhatóan nevelni, avagy akinek elhunytak a szülei. Kivételt képez az az eset, amikor a házastárs kiskorú gyermekét fogadja örökbe a nem vér szerinti fél.

Az örökbefogadás kapcsán két típust különböztetünk meg, mégpedig a titkos és a nyílt örökbefogadást. A titkos örökbefogadás lényege, hogy ebben az esetben a vér szerinti szülők nem tudják, hogy ki fogadta örökbe a gyermeküket, az örökbe fogadók sem ismerik a gyermek szüleit. Az örökbefogadás véglegessé válásával az örökbe fogadott gyermek és a szülők között egyenesági rokonság jön létre, ezáltal a gyermek az örökbefogadó gyermekének a jogállásába

---

²⁵ A fejezet a Ptk. 4:119-4:145. § alapján készült.

lép²⁶ – az örökbe fogadó rokonsága tekintetében is. Az örökbefogadás az örökbe fogadott leszármazottjaira is kihat. A nyílt örökbefogadásnál a vér szerinti szülők ismerik az örökbefogadók kilétét.

Örökbefogadó az a cselekvőképes, 25. életévét betöltött személy lehet, aki legalább 16, legfeljebb 45 évvel idősebb a gyermeknél és alkalmas (mind a körülményei, mind a személyisége tekintetében) a gyermek örökbefogadására. A korkülönbségtől házastársi vagy rokoni örökbefogadás esetén el kell tekinteni.

A titkos és a nyílt örökbefogadás közti különbség azok anyakönyvezésében is megmutatkozik.

5.1. Az örökbefogadást tartalmazó bejegyzések rögzítésének módja a papíralapú anyakönyvből az EAK-ba

Manapság is gyakori, hogy egészen „régii” bejegyzéseket kell rögzíteni a papíralapú anyakönyvből az EAK-ba. Ennek oka lehet akár az egyre divatosabb családfakutatás, de a legjellemzőbb, a már említett felmenő kutatás kapcsán való rögzítések. Ezekben az esetekben, amikor az állami anyakönyvezés kezdetéig kell visszagöngyölíteni a rokoni szálakat, és az állami anyakönyvezés korai éveiben született felmenő neve által nyer igazolást a viselésre jogosult név, érdemes ismerni az utólagos bejegyzésekbe rejtett különböző örökbefogadási formák jelentőségét.

Az 1894. évi XXXIII. tc. alapján az örökbefogadások tényét utólagos bejegyzésként jegyezték be – ekkor még lehetőség volt kiskorú és nagykorú gyermek örökbefogadására is.

Az 1952. évi 19. tvr. 6. § (3) bekezdése írta elő azt, hogy az örökbefogadott születési bejegyzését újra kell anyakönyvezni, és az új bejegyzésben az örökbefogadó szülők adatait vér szerinti szülőkként kell feltüntetni: ez volt a vér szerinti örökbefogadás. A bejegyzés alapján kiállított születési anyakönyvi kivonat nem utal/utalt az örökbefogadás tényére.

A jogszabály előírta továbbá, ha az örökbefogadók azt kifejezetten kérték, az örökbefogadás tényét az alapbejegyzéshez, az utólagos bejegyzések rovatba kellett feltüntetni. Ez volt a tény szerinti örökbefogadás. Ebben az esetben az utólagos bejegyzésbe – a gyámhatóság által hozott határozat alapján – került feltüntetésre, hogy a gyermeket ki/kik és mikor fogadták örökbe, továbbá, hogy a gyermek viseli-e az örökbefogadók családi nevét. A tényt szerinti örökbefogadás esetében jellemzően a tényt szerinti örökbefogadók családi nevét

---

²⁶ Elsőként a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 51. § (1) bekezdése rendelkezett az örökbefogadott gyermek jogállásáról.

kapta a gyermek. Az EAK bevezetése előtt a kivonat megjegyzés rovata tartalmazta a ténytörinti örökbefogadás tényét, és az örökbefogadók adatait. Az EAK bevezetése után, az első időszakban azonban nem generálódtak a kivonatra ezek a körülmények, ezért a kiállított születési kivonat igencsak különös képet mutatott: a kivonaton a gyermek, az anya és az apa különböző családi neve első ízben meghökkentő látványt nyújtott, és azok számára, akik nem ismerték ennek okát, azt gondolhatták, hogy egy hibásan kiállított kivonatot tartanak a kezükben. Az EAK bevezetése óta folyamatos fejlesztésen esik át, ennek köszönhetően a tény szerinti örökbefogadást tartalmazó bejegyzésekről kiállított születési kivonatok ismét valós képet mutatnak.

De most térjünk vissza az örökbefogadás jellemzőbb fajtájára és az ott használatos névviselési szabályokra. A titkos örökbefogadás engedélyezésével egyidejűleg kerül meghatározásra az örökbe fogadott gyermek családi- és utóneve. Főszabály szerint a gyermek az örökbefogadó születési vagy házassági családi nevét kapja, kivételt képez, ha az örökbefogadó a házastársa családi nevét a „-né” toldással és saját születési családi- és utónevét (pl. Kissné Nagy Angéla), vagy ha házastársa teljes nevét viseli (ugyancsak a „-né” toldással, pl. Kiss Józsefné). Továbbá abban az esetben is, ha a házastársak azonos családi nevet viselnek (pl. Kiss József – Kiss Angéla), az örökbe fogadott gyermek neve kizárólag a közösen viselt családi név lehet (a példa alapján: Kiss). Az örökbe fogadott gyermek családi nevérol nyilatkozni kell, ha az örökbefogadó a házasságra utaló toldás nélkül viseli házastársa/volt házastársa nevét, vagy kettejük kötőjellel összekapcsolt családi nevét, illetve ha „megtartotta” saját születési családi nevét. Ha az örökbefogadók külön családi nevet viselnek, a gyermek az örökbefogadók családi nevét együtt is viselheti. Abban az esetben, ha a házastársak nem egy időben fogadták örökbe a gyermeket, és külön nyilatkozatot nem tesznek erre vonatkozólag, az örökbefogadott annak a családi nevét viseli, aki korábban fogadta örökbe. Fontos, hogy azok a gyermekek, akiket ugyanaz a személy fogadott örökbe, csak azonos családi nevet viselhetnek. Az örökbe fogadott gyermek névviselése kapcsán megállapítható, hogy a rendelkezések közel azonosak a saját gyermek születésekor felmerülő névviselési lehetőségekkel. Kivételes, ritkán előforduló eset az, hogy a gyermek az örökbefogadást követően tovább viseli saját születési nevét. Ez a névviselés gyámhatósági engedélyhez kötött.

Szintén a gyámhatóság engedélyezéséhez kötött a gyermek utónevének megváltoztatása, mely utónevet az örökbefogadók választják ki a gyermek számára.

Az EAK bevezetésével az örökbefogadást tartalmazó bejegyzések is rögzítésre kerülnek, amely feladat számos esetben nehézséget jelent az azt elvégzőnek. Az egyik gyakori hiba, hogy az újból anyakönyvezett bejegyzéseket (amelyek két alapbejegyzésből állnak) egy

bejegyzésként rögzítik: tehát mindegy kiolvasva a végeredményt, viszik fel a születési bejegyzést az EAK-ba. Ennek következménye az, hogy a személy eseményére rákeresve, a rendszerben úgy jelenik meg, mintha a személynek az örökbefogadó szülei lennének a vérszerinti szülei (mivel úgy lett rögzítve, mint egy átlagos bejegyzés): tehát nem látszik az örökbefogadás, a vér szerinti szülők adatai, az örökbefogadást engedélyező határozat adatai stb. Ennek a típusú rögzítési hibának a kiemelt jelentősége akkor mutatkozik meg, amikor az örökbefogadott él a vérségi származás megismeréséhez fűződő jogával: az örökbe fogadott a gyámhatóságtól felvilágosítást kérhet arra vonatkozólag, hogy őt örökbe fogadták-e, a vér szerinti szülője életben van-e, vannak-e testvérei, továbbá, ha elmúlt 14 éves, és az érintettek hozzájárultak, szülőjének és testvéreinek személyazonosító adatairól is információt kérhet. A gyámhatóság az ilyen esetekben gyakran kéri az örökbefogadással kapcsolatban tájékoztatásunkat. Amennyiben a születés helye szerinti anyakönyvvezető a megkeresés címzettje, ő a papíralapú anyakönyv és az alapiratok alapján megfelelő információkkal tud szolgálni. Azonban, ha nem a születés helye szerinti anyakönyvvezetőt keresik meg (mivel nevezett születése rögzítésre került már a rendszerben, a „közös anyakönyvbe”), aki az EAK alapján tud csupán adatot szolgáltatni, hibás bejegyzés esetén rossz információ (a nevezett személyt nem is fogadták örökbe) kerül továbbításra, amely súlyos félreértésekhez vezethet.

Egy másik jellemző és gyakori hiba az adatátvezetéskor/adattisztításkor jelentkezik. Az adatátvezetés az EAK sajátos funkciója. A személy adott anyakönyvi eseményének anyakönyvezése folytán akkor jelenik meg, amikor a rendszer valamilyen adateltérést érzékel a már az EAK-ban lévő adatok és a folyamatban lévő rögzítés kapcsán. Ez lehet egy elírás miatt (pl. kimarad egy betű), névváltoztatás esetén, de egyaránt gyakori a családjogállás-rendezések kapcsán: apa adataiban történő változások, képzelt apa bejegyzése, örökbefogadások alkalmával: amikor az alapadatok változnak, gondolva itt egy családi- vagy utónév változásra, az anyának, illetve apának nevének/személyének változására. Vegyünk egy példát, miszerint a munkakosárban megjelenik egy rögzítési feladat: születési anyakönyvi bejegyzés rögzítése házassági szándék bejelentése miatt. Nevezett már szerepel az EAK-ban, mivel gyermeke születési bejegyzését már tartalmazza a rendszer (így ott berögzítésre került, anyaként). A papíralapú anyakönyvből kiderül, hogy nevezettet örökbe fogadták. Mint a fentiekben már ismertetésre került, az örökbefogadás EAK-ban való felvitelekor először rögzítésre kerül az első bejegyzés (a vér szerinti szülőkkel), majd a második alapbejegyzés, mely az örökbefogadók adatait és a gyermek új nevét, továbbá az örökbefogadást elrendelő határozat számát, hatályosulásának idejét, kiállító hatóságát tartalmazza. Az első bejegyzés lezárásakor a személy adatait a rendszer automatikusan összeveti az EAK-ban már fellelhető adataival, és

ilyenkor rendszerint adatátvezetési/adattisztítási feladatok generálódnak. Az EAK-ban fellelhető (örökbefogadás utáni) adatok helytelenségét feltételezve, a rendszer felajánlja azt a lehetőséget, hogy a születési bejegyzés adataira módosítja azokat a születési bejegyzés elsődlegességének szabályát alapul véve. Ebben az esetben kell különös körültekintéssel eljárni, nehogy olyan adat kerüljön a már EAK-ban lévő bejegyzésbe, amely helytelen, és ami súlyos következményekhez vezethet.

5.2. Az örökbefogadások bejegyzése az EAK bevezetése óta

Az EAK bevezetését megelőzte az örökbefogadás jogintézményének újraszabályozása (a 2014. március 15. napján hatályba lépett Ptk. által). A Ptk. szabályozza az örökbefogadás feltételeit, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (Gyvt.), valamint annak végrehajtási rendeletei pedig a gyámhatóság hatásköréről és eljárásairól rendelkeznek. A fentiek alapján részben változást mutat az örökbefogadás anyakönyvezése is.

Az EAK – ugyan úgy, mint a papíralapú anyakönyv – nyilvántartja az alapbejegyzést, valamint az örökbefogadást, amely anyakönyvi adatváltozásként kerül felvezetésre. A kiállított kivonaton csupán az örökbefogadó szülők adatai kerülnek feltüntetésre (vérszerinti örökbefogadás), továbbá a titkos örökbefogadásnál új személyi azonosítót is kell képezni a gyermeknek (először az új személyi számot kell létrehozni az ASZA-ban), amit az EAK-ban az örökbefogadás bejegyzésekor kell szintén rögzíteni. Az örökbefogadás tényének bejegyzését követően kiállított születési anyakönyvi kivonat már az örökbefogadók adatait tartalmazzák vérszerinti szülőkként.

6. ÖSSZEFOGLALÁS ÉS JAVASLATOK: A JELEN ÉS A JÖVŐ

6.1. A jelen

Az anyakönyvezési feladatok során mindennaposak az adateltérések feltárása. A rögzítési, adategyeztetési, illetve adatjavítási és tájékoztatási feladatok kapcsán sajnálatos módon nincs egységes gyakorlat. Azoknál a hivataloknál, ahol az anyakönyvi feladatok általában kisebb számban fordulnak elő, jellemzően a fentiekben megfogalmazott feladatokat hiányosan látják el az anyakönyvvezetők, tekintettel a felszínes ismeretekre, a rutintalanságra: vagy a papíralapú anyakönyvből való adatrögzítés pontatlan [például kimarad egy-egy adat (személyi azonosító, állampolgárság stb.)], vagy az SZL javítása „marad el”. Az ügyfelek tájékoztatása – adataik javítása vonatkozásában –, illetve annak hiánya a legkiterjedtebb

probléma. Számos település anyakönyvi egysége pedig az adategyeztetést tartja feleslegesnek: az egyeztetések elmaradására gyakori indok az időhiány, nevezett okmányában lévő adatainak SZL-lel való egyezése, vagy maga a munkakosár megléte, hivatkozva ezáltal arra, hogy a polgár helyes adata idővel mindenképpen az EAK adattartalmát fogja képezni. Azonban ez utóbbi számos problémához vezethet. A helytelen adatokkal leanyakönyvezett esemény és az arról kiállított kivonat lavinát indíthat el: további adateltérésekhez és félrevezetett ügyfelekhez vezethet, nem is szólva arról, hogy frissen kiállított, téves adatot tartalmazó anyakönyvi okiratok lesznek forgalomban.

Visszatérve az SZL és a személyazonosító igazolványok adatainak egyezőségére, fontos megjegyezni, miszerint azokban az esetekben, amikor a polgár okmányainak adatai egyezést mutatnak az SZL adataival, akkor is egyeztetni kell a személy adatait a születési anyakönyvi bejegyzésének adataival, ugyanis számos esetben bebizonyosodik azok eltérése. Ennek oka az, hogy a személyi- és lakcímnnyilvántartás adatai nem közvetlenül az anyakönyvekből, mint elsődleges nyilvántartásból lettek kinyerve.

A jelenlegi jogszabályi környezetben a névváltoztatás jogintézményén kívül más megoldás nem létezik a viselt név megtartására abban az esetben, ha a papíralapú anyakönyvi bejegyzés EAK-ba történő rögzítése során megállapítást nyer, hogy a papíralapú anyakönyv az adott személyre vonatkozóan a névadat tekintetében hiányos vagy téves adatot tartalmaz.

Az anyakönyvvezető hivatalbeli adatjavítási tevékenysége és az erről való tájékoztatás után az érintett polgárnak a fentiekben már ismerttetett lehetőségei vannak: a javított adat elfogadása; az előző, jellemzően családi és/vagy utónév igazolása a megfelelő okirattal; illetve névváltoztatási kérelem benyújtása (születési és házassági családi- és utónév vonatkozásában egyaránt).

A BFKH Névváltoztatási Osztályán jelenleg négy névváltoztatási ügyintéző dolgozik és a kardinálisan emelkedő ügyszám mellett próbálják az ügyeket határidőben döntésre előkészíteni. A gördülékeny ügyintézés nagymértékben megkönnyíti, ha a benyújtott kérelem nem szorul hiánypótlásra, a névváltoztatással érintett személyek papíralapú anyakönyvi bejegyzései rögzítésre kerülnek az EAK-ban a kérelem beérkezéséig. A névváltoztatási kérelmek számának növekedése miatt létszámbővítésre eddig nem volt lehetőség, ezért elsősorban a titkársági, adminisztrációs feladatokat ellátó kollégákra hárul nagy munkateher az iktatási, postázási feladatok elvégzése kapcsán.

Az EAK névváltoztatási felületének élesbe állítása még nem valósult meg, a lefejlesztett programmal nem lehet az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) szabályozásának megfelelően véglegesíteni a döntéseket, így a teljes eljárást még

papíralapon kell lefolytatni. A Névváltoztatási Osztály vezetőjének álláspontja szerint az EAK névváltoztatási felületének élesbe állítása nem eredményezne gyorsabb ügyintézés, és nem tehermentesítené a személyi állományt: maga a kérelem rögzítése is feladatot adna vagy annak az anyakönyvvezetőnek, akinél a kérelmet benyújtották (mint a külföldön történt anyakönyvi események hazai anyakönyvezésének indítása folytán), vagy a névváltoztatási ügyintézőnek.

Jelen gyakorlat szerint, leegyszerűsítve, a folyamat a következőképpen zajlik: rögzítési feladat megjelenése – adategyeztetés (SZL és EAK) – adatjavítás – tájékoztatás küldése (anyakönyvi kivonattal). A tájékoztatás mellett kiküldött, az adatot igazoló kivonatra az érintettnek új személyi okmányok igénylése kapcsán szüksége lehet. Mivel az anyakönyvi kivonatok kiállítása illetékmentes,²⁷ ezért az ügyfélközpontúság (a szolgáltató állam)²⁸ jegyében, a polgárok igényeit szem előtt tartva, a tájékoztatóval együtt kiküldött kivonat szolgálja legjobban az érintett érdekeit (nem kell felkeresnie külön a hatóságot, hogy kezdeményezze a javított adatok vonatkozásában új anyakönyvi kivonat kiállítását). Azonban ez az eljárás csak félig nevezhető optimális megoldásnak, ugyanis abban az esetben, ha az ügyfél nem fogadja el javított adatait, és a másik két lehetőséggel él, amelyek eredményre vezetnek (tehát igazolja korábbi adatát, és kijavításra kerül az, vagy névváltoztatását engedélyezik), ugyancsak egy olyan kivonat lesz „forgalomban”, melynek adatai hibásak (hacsak az ügyfél nem juttatja azt el a hatóságnak érvénytelenítésre, vagy ő maga nem semmisíti meg azt).

Összegzésként elmondható, hogy a jó gyakorlat kialakítására való törekvés mellett még mindig vannak félmegoldások, illetve lefedetlen területek, amelyek minél hamarabbi szabályozására jelentős társadalmi igény mutatkozik. A kérdés tehát az, hogy mi lehet a legoptimálisabb megoldás az ügyintézés egyszerűsítésére, felgyorsítására mind az érintettek, mind az ügyintézők érdekében?

6.2.A jövő

A probléma széles társadalmi réteget érint, és az idő előrehaladtával ennek hatóköre egyre kiterjedtebb lesz. Az eljárás egyszerűsítésére, gyorsítására való törekvés mind az ügyfelek, mind az anyakönyvvezetők, ügyintézők érdekét szolgálná. Ilyen magas ügyszám mellett egyszerűsíthetné az eljárást a névváltoztatási okirat megszüntetése, tekintettel arra, hogy a névváltoztatás engedélyezése tárgyában meghozott alakszerű határozatot lehetne az érintett

---

²⁷ 1990. évi XCIII. tv. 33. § (2) bek. 5. pontja

²⁸ *Közigazgatás- és Közszolgáltatás fejlesztési Stratégia 2014–2020*. Budapest, 2015., 24. (Forrás: https://www.kormany.hu/download/8/42/40000/K%C3%B6zigazgat%C3%A1s_feljeszt%C3%A9si_strat%C3%A9gia_.pdf) (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 10.)

anyakönyvvezetőknek megküldeni, nem kellene részükre külön értesítéseket írni, amely alapján a névváltozás jelenleg bejegyezhető. Ez a változás azonban kizárólag az érdemi ügyintézők munkáját segítené, a titkársági feladatokat ellátó ügyintézőkét nem.

Arról, hogy a jövőben milyen fejlesztések, esetleges jogszabályváltozások várhatók az anyakönyvi igazgatás területén, információval nem rendelkezünk. A névváltoztatási ügyek számának radikális csökkentésére megoldást jelenthetne, ha a hatósági hibára hivatkozással benyújtott kérelmeket az anyakönyvvezetők saját hatáskörükben bírálhatnák el. Indokolt lenne a korrekciós eljáráshoz hasonló jogi szabályozást kidolgozni annak érdekében, hogy az érintett személyek anyakönyvvezető előtt erősíthessék meg névhasználatukat, és ne kelljen névváltoztatási eljárást lefolytatni annak érdekében, hogy az érintettek „visszakaphassák” azt a nevet, amit gyakorlatilag egész életük során viseltek. A névváltoztatási eljárás ugyanis ezekben az esetekben ténylegesen egy bürokratikus formaság, amelynek ügyintézése nemcsak az eljáró hatóságokat (anyakönyvvezető, Névváltoztatási Osztály) terheli az emelkedő ügyszám miatt, hanem az ügyfeleket is. Tapasztalataim szerint ezek az ügyek érzelmileg nagyon megviselik az ügyfeleket, mivel a visszajelzések alapján úgy érzik, önazonosságuk kérdőjeleződik meg: szembesülniük kell azzal a körülménnyel, hogy a nevük, amelyet magukénak tudtak, egy jóhiszeműen, de jogtalanul viselt név. Álláspontom szerint jogosan érzik az ügyfelek azt, hogy megsértik a névviseléshez való jogukat akkor, amikor névváltoztatási kérelem benyújtására „kötelezik” őket annak érdekében, hogy tovább viselhessék a megszokott, egész eddigi életük során jóhiszeműen viselt nevet.

Bármelyik esetet is vesszük alapul, a lényeg változatlan: az ügyfél érdekeit, személyhez fűződő jogait szem előtt tartva szükséges egy olyan eljárás kidolgozása, mely a felszínre törő adateltérések megfelelő javítása után sem eredményezi az érintett önazonosságának, névviseléshez fűződő jogának megsértését, mindezt oly módon, hogy sem anyagilag, sem az eljárás lefolytatása során ne terhelje az állampolgárt.

IRODALOMJEGYZÉK

- Az anyakönyvi ügyintézés 1995. (jogszabályok, ügyintézési segédletek és iratminták).* Unió Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., 1995.
- BACSÓ Jenő (1979): Az anyakönyvi jogszabályok korszerűsítése. *Állam és Igazgatás* 1979/1.
- BALÁS Endre (2018): *Önkormányzati ügyfélszolgálat.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
- BEÉR János – SÖMJÉN László – SZITÁS Jenő – KISS Miklós (1949): *Magyar állampolgársági jog.* Hernádi Árpád adó-, illeték- és közigazgatási szakkönyvkiadó kiadása, Budapest.
- Hogy hívják? Hol található? Segédkönyv az államigazgatásban és az igazgatásrendészetben dolgozók részére.* Szemimpex Kiadó, Budapest, 1992.
- BESNYŐ Károly – NAGY Lajos (1958): *Az állampolgárságról szóló törvény.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- BOTOS János (1995): *100 éves az állami anyakönyvvezetés (1895–1995).* BM Kiadó, Budapest.
- CSÁSZÁR László szerk. (2003): *Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről, valamint az állampolgársági eljárással kapcsolatos anyakönyvi feladatokról 2003.* Pénzügyi Tájékoztató Iroda Kft., Hagyárosbörönd.
- CSÁSZÁR László szerk. (2000) *Anyakönyvi igazgatás, személyi adat- és lakcímnnyilvántartás, hagyatéki eljárás,* Pénzügyi Tájékoztató Iroda Kft., Hagyárosbörönd, 2000.
- CZEBE Jenő (1938): *A magyar községi illetőségi jog és a magyar állampolgársági jog szabályai.* Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest.
- FALUDI György et al. (1965): *Igazgatásrendészeti kézikönyv.* BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség, Budapest.
- FLEINER Rita – MUNK Sándor (2012): Közigazgatási adatbázisok összekapcsolásának biztonsági kérdései. *Hadmérnök* 2012/4.
- FÖGLEIN Gizella (2004): A személyi igazolvány bevezetése Magyarországon 1954-ben. *Jogtörténeti Szemle* 2004/2.
- HORVÁTH Ferenc (1983): *Anyakönyvi igazgatás. Kézikönyv az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló jogszabályok alkalmazásához.* Népszava Lap- és Könyvkiadó, Budapest.
- KÁRPÁTI Orsolya: Az elektronikus anyakönyv és a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás viszonyrendszere. *Új Magyar Közigazgatás* 2018/4.
- KISS László (2002): A névjog, mint alkotmányos alapjog. *Jura* 2002/2.
- KOVÁCS Éva et al. (2018): *Egyedi ügyek és élethelyzetek.* NKE, Budapest.
- LADÓ János – BÍRÓ Ágnes (1998): *Magyar utónévkönyv.* Vince Kiadó, Budapest.
- LAMPÉRT Bernadett (2012): *Bevezetés az anyakönyvi igazgatásba.* SL és Társa Bt., Telki.
- MEGYERI-PÁLFFI Zoltán (2013): *Név és névjog. A névviselés jogi szabályozásának fejlődése Magyarországon.* Gondolat Kiadó, Budapest.
- MIKÓ Zsuzsanna (2017): *Államszervezet és közigazgatás Magyarországon 1945-től napjainkig.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
- NAGY Pál – PAPP József (2002-2003): Személyazonosító okmányok a XIX–XX. századi Magyarországon. In: Radics Kálmán szerk.: *Hajdú–Bihar Megyei Levéltár Évkönyve XXIX.* Debrecen.
- NASZLADI Georgina (2011): Alkotmánybírói határozat a nemesi előnevek és címek használatának alkotmányosságáról. *Közjogi Szemle* 2011/4.
- ROTHERMEL Erika (1980): A személyi igazolvány történeti előzményei. *Állam és Igazgatás* 1980/3.
- RYTKÓ Emília – KÓBOR József (2001): *Tájékoztató az okmányirodát nem működtető jegyzők számára. Az on-line személyiadat és lakcímnnyilvántartás működési környezetéről, az igazgatási-ügyviteli eljárási folyamatokról.* Népszégnnyilvántartási füzetek 10. Budapest.

SÁNDOR András (1942): *Az anyakönyvi közigazgatás jogszabályai*. Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest.

SZABADY Egon (1974): A népszerűnyilvántartás előkészítése és tervei. *Állam és Igazgatás* 1974/4.

Személyiadat- és Lakcímnnyilvántartás (SZL) adatfeldolgozási rendjének változása. In: Hivatali Tájékoztató. Dél–alföldi Regionális Államigazgatási Hivatal, III. évfolyam – 2009. évi 11–12. szám.

UGRÓCZKY Mária (2004): *Anyakönyvi igazgatás I*. UNIÓ Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest.

UGRÓCZKY Mária (2004): *Anyakönyvi igazgatás II*. UNIÓ Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest.

UGRÓCZKY Mária (2016): *Anyakönyvi szakvizsga*. SL és Társa Bt., Telki.

UGRÓCZKY Mária (1997): *Új magyar utónévkönyv. A névviselésről és a névváltozásról*. BM Kiadó.

Internetes források

BABITS Mihály (é. n.): Névjegyeimre (részlet). In TÖRÖK Sophie (szerk.) *Babits Mihály összes művei*. Franklin-Társulat Kiadása. https://mek.oszk.hu/10900/10903/pdf/10903ocr_01.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2020.03.10.)

Balaton Monika (2017): *Közszolgálati kommunikáció, ügyfélkapcsolatok alapismeretei*.

NKE, Budapest. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/4947/K%F6zszolg%E1lati%20kommunik%E1ci%F3%20%FCgyf%E9lkapcsolatok%20alapismeretei.pdf?sequence=3> (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 1.)

Daróczy kontra Magyarország-ügy (44378/05. sz. kérelem) https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Daroczy_kontra_Magyarország.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 10.)

Kiss Tibor – Szegő Tamás: *A személyazonosítás múltja, jelene és jövője – e–Személyazonosító igazolványra épített szolgáltatási lehetőségek*.

http://www.kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2017/2/06_A_szemelyazonositas_multja.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 1.)

Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézet.

<http://www.nytud.mta.hu/oszt/nyelvmuvelo/utonevek/index.html> (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 1.)

Közigazgatás- és Közszolgáltatás fejlesztési Stratégia 2014–2020. Budapest, 2015.

https://www.kormany.hu/download/8/42/40000/K%C3%B6zizgazgat%C3%A1s_feljeszt%C3%A9si_strat%C3%A9gia_.pdf (Utolsó letöltés dátuma: 2020. március 10.)

Jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról

2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról

2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról

1990. évi XCIII. törvény az illetékekről

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról

1982. évi 17. tvr. az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről
 1981. évi 5. tvr. az anyakönyvekről és a házasságkötési eljárásról szóló 1963. évi 33. tvr. módosításáról
 1974. évi 8. tvr. az állami népszénelnyilvántartásról
 1952. évi 23. számú tvr. a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában
 1952. évi 19. számú tvr. az anyakönyvekről
 1904. évi XXXVI. tc. az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. tc. módosításáról.
 1894. évi XXXIII. tc. az állami anyakönyvekről
 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól
 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet a személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról
 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról
 147/1993. (X. 26.) Korm. rendelet a személyi igazolvány kiadásának és nyilvántartásának átmeneti szabályairól
 24/1974. (VI. 6.) MT rendelet az állami népszénelnyilvántartásról szóló 1974. évi 8. törvényerejű rendelet végrehajtásáról
 38/1969. (XI. 17.) Korm. rendelet a személyi igazolványról, valamint a lakcímbejelentésről és nyilvántartásról
 3/1969. (XI. 17.) BM rendelet a személyi igazolványról
 458.300/1949/218. BM rendelet az egyszeri általános bejelentés elrendelése, a bejelentési kötelezettség teljesítésére vonatkozó jogszabályok módosítása, továbbá új mintájú rendőri be- és kijelentőlapok rendeltetése tárgyában
 253.600/1946. BM rendelet a bejelentési kötelezettség teljesítésének részletes szabályozása tárgyában
 7/1974. (VI. 27.) IM rendelet a Családjogi törvény végrehajtásáról és az átmeneti rendelkezések megállapításáról

Egyéb joganyagok

58/2001. (XII. 7.) AB határozat
 15/1991. (IV. 13.) AB határozat
 1956. évi 26. NET határozat a Magyar Népköztársasága Alkotmánya egyes rendelkezéseinek megváltoztatására vonatkozó előterjesztéséről
 Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB–228/2017. sz. ügyben
 Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB–415/2014. sz. ügyben